

МУЗЕЈ НА СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ – СКОПЈЕ

ФОТОГРАМИ

1918 ДО ДЕНЕС

Фотограм е специфична техника која е позната најмалку четириесет години пред пронаоѓањето на фотографијата. Станува збор за слика на сенка создадена без фотоапарат и тоа така што објектот се става на фотографска хартија и се изложува на светлото на апаратот за зголемување (од спротивната страна). Потоа хартијата се развива, фиксира и испира како секоја нормална фотографија. Со својата едноставност, фотограмот овозможува широко поле на истражување и експерименти.

Предметите што сосема или делумно пропуштаат светло (шише, бокал) можат да дадат извонредни ефекти.

Целта на оваа изложба е да се даде еден сеопфатен и комплексен приказ на развојот на овој медиум, на разновидните можности на ова изразно средство со сите негови специфики и широк спектар на примена.

Еден од првите фотографи кој се занимава со фотограми е Ман Реј. Во тој контекст фотограмите се и инспирација и предизвик на голем број познати автори застапени на оваа изложба меѓу кои Пабло Пикасо, Ел Лисицки, Ласло Мохољи Наѓ и други.

25.ЈУЛИ – 25.АВГУСТ 1991

СКОПЈЕ

КАТАЛОГ

Томас Бахлер

Роден 1961 во Ленгерих,
живее во Касел и Бад Мајнберг

- **Метарски стандард**, 1986
(фотограмска секвенца)
- **Просторот на сликата**, 1986
(фотограмска секвенца)
- **Должина – ширина – висина**, 1986
(фотограмска секвенца)

Моника фон Бох

Родена 1915 во Метлах,
живее во Метлах

- **Боксирање**, 1972
(фотограм на филмска основа)
- **Чакал**, 1973
(фотограм на филмска основа)
- **Отсјајот на литиумот**,
Боксирање на Исланд, 1973
(фотограм на филмска основа)
- **Кружна школка**, 1966
(фотограм на филмска основа)

Килијан Брајер

Роден 1931 во Сабрикен,
живее во Хамбург

- **Перфориран екран**, 1959
(фотограм)
- **Пукнатина**, 1961
(луминограм)
- **Елементи од "Мутациите"**, 1960 / 65
(луминограм)

Франсис Брижиер

Роден 1879 во Сан Франциско,
починал 1945 во Лондон

- **Реклама за Британската поштенска
служба**, 1934

Ролф Кавасл

Роден 1898 во Канизберг,
починал 1979 во Минхен

- **Ф 17**, 1929
(фотограм)

Харгесхајмер

Роден 1924 во Келн,
починал 1972 во Келн

- **Светлосна графика**, 1961
(хемиграфија)
- **Светлосна графика**, 1961
(хемиграфија)

Пјер Кордије

Роден 1939 во Брисел,
живее во Брисел

- **Хемиграфија**, 21 / 09 / 72, 1972
- **Хемиграфија**, 6 / 10 / 72, 1972

Евелин Кутас

Родена 1958 во Курвоа, близу Париз,
живее во Бурж-Ла-Рен, близу Париз

- **Луга**, 1985
(фотограмска секвенца)
- **Темна соба**, 1985
(фотограмска секвенца)

Анелизе Хагер

Родена 1904 во Шенфелд,

Западна Прусија,

живее во Визбаден

- **Без наслов** (фотограм), 1948

Едмунд Кестинг

Роден 1892 во Дрезден,

починал 1970 во Берлин – ДДР

- **Озрам, околу 1929**
(фотограм)
- **Светлен одблесок, 1950**
(хемиска слика)
- **Брези, 1949**
(хемиска слика)

Алис Лекс – Нерлингер

Родена 1893 во Берлин,

починала 1975 во Берлин – ДДР

- **Камионција, 1930**
(фотограм врз основа на монтажа
на свилена хартија)
- **218, 1931**
(фотограм врз основа на монтажа
на свилена хартија)

Ед Лисицки

Роден 1890 во Полшинок, Смоленск,

починал 1941 во Москва

- **Мастило Пеликан, 1924**
(фотограмски позитиви / негативи)

Ролф Лобек

Роден 1945 во Хамбург,

живее во Касел

- **Видеограми, 1987**

Хајнц Лев

Роден 1903 во Лајпциг,

починал 1981 во Лондон

- **Женски моди, 1927**
(студија за насловна страница;
фотограмски варијации)

Ман Реј

Роден 1890 во Филадельфија,

починал 1976 во Париз

- **Господа..., изумител, конструктор,**
6 секунди, 1922
(оригиналот изгубен; за прв пат
публикувано во Литература, бр.9,
Јан. 1923)
- **Струја**
- **Свет**
- **Град**
- **Кука**
- **Купатило**
- **Веш**
- **Кујна**
- **Трпезарија**
- **Пареа**
- **Струја**
(мапа со десет "рејограми" и текст од
од Пјер Бост, за париската електрична
компанија) 500 копии, Париз 1931

Нино Миљори

Роден 1926 во Болоња,

живее во Болоња

- **Оксидација, 1955**
(хемиграфија)
- **Оксидација, 1955**
(хемиграфија)

Ласло Мохољи Наг

Роден 1895 во Борсод, Унгарија,

починал 1946 во Чикаго

- **Без наслов, 1922**
(фотограм)
- **Две скици за насловната страница на**
списанието "Брум", 1922 /23
(фотограми)
- **Без наслов, околу 1925**
(фотограм на рака)
- **Насловна страна на списанието "Фото**
квалитет" 1-2, 1931
(фотограм на рака)
- **Без наслов, околу 1924**
(фотограм)
- **Без наслов, околу 1926**
(Луција и Ласло, двоен портрет, фото
грам)

Оскар Нерлингер

Роден 1893 во Шван,
поинал 1969 во Берлин – ДДР

- **Скокачки коњ, 1928**
(фотограм врз основа на монтажа на свилена хартија)
- **Воз во движење, 1928**
(фотограм врз основа на монтажа на свилена хартија)
- **Дедо мраз, 1928**
(фотограм врз основа на монтажа на свилена хартија)

Флорис М. Нојсис

Роден 1937 во Ленеп,
живее во Касел

- **Веднаш се враќам, 1987**
(фотограмска инсталација / летало, силуета, столица)

Пабло Пикасо

Роден 1881 во Малага,
починал 1973 во Мужен

- **Мидас**
- **Торби**
- **Човек и птица, од циклусот**
”Дневници”, 30 монтажи од исечоци и фотографии снимени помеѓу 1958 и 1960
текст: Жак Превер,
тираж: 1000
Бергруен, Париз 1962

Марте Прево

Родена 1923 во Сен Мореј (Франција),
живее во Лимож

- **La Chouite II, 1958**
(фотограм)
- **Шапка, 1953**
(фотограм)

Гунар Розинке

Роден 1960 во Флезбург,
живее во Касел

- **Без наслов (светлосна арка), 1987**
(фотограм / луминограм на дијазо типна хартија)
- **Без наслов (светлосна арка), 1987**
(фотограм / луминограм на дијазо типна хартија)

Дитер Рот

Роден 1930 во Хановер,
живее во Рејкјавик, Штутгарт и Базел

- **Сијалици, 1964**
(фотограми на дијазотипна хартија, од мапата ”Снег”, 1964)

Кристијан Шад

Роден 1894 во Мизбах,
починал 1982 во Кајлберг

- **Без наслов, 1918**
(шадографија)
- **Моменти, 1975**
(шадографија од мапата ”Во чест на Дада”, десет шадографии и еден бакропис, тираж: 90, Г.А.Рихтер, Штутгарт 1976)
- **Скарбо I, 1963**
(шадографија од мапата ”Венчањето на ноќта со духот на Дада” со 20 шадографии, еден бакропис и книга со прозни поеми од Алојзиус Бертран, тираж: 40, Г. А. Рихтер, Штутгарт 1978)

Хајнц Хајек – Халке

Роден 1898 во Берлин,
починал 1983 во Берлин

- *Лесно бранување*, 1956
(дијафански колаж)
- *Црно бела смрт*, 1961
(плакат за берлинско кабаре)
- *Порано ретко плачеше така*, 1962
(плакат за берлинско кабаре)

Раул Хаусман

Роден 1886 во Виена,
починал 1971 во Лимож

- *Без наслов*, 1947
(фотограм од исечок)
- *Лунарна битка*, 1948
(фотограм)
- *Без наслов*, 1948
(фотограмски колаж)

Роберт Хајнекен

Роден 1931 во Денвер, Колорадо,
живее во Чикаго и Лос Анџелес

- *Вечера бр. 2*, 1971
(фотограм)
- *Иконографски уметнички ручеци
бр. 1*, 1984
*Школа на Музејот на уметностите во
Бостон*
*Сендвич Сабмарин: салама, кашкавал,
домати, колачиња, месо*
Музеј на уметностите, Бостон
*Тезга со салати: Шекерна репка, бибер,
кромиди, кремнадли, маслинки,
макарони и др.*
(фотограм во боја)
- *Исечок од инаугурален видеограм /
Роналд Реган... биди погрешно оценет
како..., 1981*
(видеограм во боја)

Марта Хефнер

Родена 1912 во Пирмазенс,
живее во Кресбрун

- *Колаж бр.2*, 1958
(фотограм со поларизирана светлина)

Ксанти Шавински

Роден 1904 во Базел,
починал 1979 во Локарно

- *Без наслов*, 1936
(фотограм)

Артур Сигел

Роден 1913 во Детроит,
починал 1978 во Чикаго

- *Бернар*, 1946
(фотограм)
- *Маж*, 1967
(фотограм)
- *Без наслов*, 1948
(фотограм)

Антон Станковски

Роден 1906 во Гелсенкирхен,
живее во Штутгарт

- *Лоренц Ферншрајбертил*, 1953
(фотограм / постер)

Морис Табар

Роден 1897 во Лион,
починал 1984 во Ница

- *Без наслов*, 1929
(фотограм)
- *Без наслов*, 1932
(хемиграф)

Јан Чихолд

Роден 1902 во Лајпциг,
пожинал 1974 во Локарно

- *Островски алманах*, 1929
(фотограм)

Луиџи Веронези

Роден 1908 во Милано,
живее во Милано

- Фотограм 5, 1937
- Фотограм 60, 1938
- Фотограм 54, 1940

Дејвид Вард

Роден 1951 во Вулверхемптон,
живее во Лондон

- Protractor, 1983
(фотограм)

Андре Вилер

Роден 1930 во Бокур,
живее во Мужин

- Пабло Пикасо

Организација на изложбата
Музеј на современата уметност – Скопје
Културно информативен центар на
СР Германија во Белград

Одговорен уредник
Слободанка Парлиќ Баришиќ

Реализација во МСУ
Викторија Васева Димеска

Превод на македонски
Зоран Петровски

Графичка обработка
Компјутерски центар на Музејот на град Скопје

Јули – Август, 1991